

2011 Yılkı Çeyrek Dönem Yıstıhdam Raporu

Hazırlayan Ali E. BÖLGÖN -Okıtatıç ve sosyal politika uzmanı-

Ostıhdam artıyor&

Ostıhdam artı_1 i_sizler ordusunun büyüklü ü

kar_1s1nda yetersiz

TÜÖK, 2011 yılını ilk çeyre inde i_sizlik ve istıhdama

ili_kin de erlendirme yapmamıza imkân verecek i_sizlik ve istıhdam verilerini (Hane Halkları ve Ö_gücü Anketleri) yayınladı.

Buna göre Ocak 2010-Ocak 2011 içeren 12 aylık dönemde emek

piyasasına yeni dahil olanların (i_gücü arzı) sayısı 821 bin kişi artarken yeni

istıhdam edilenlerin sayısı 1 milyon 535 bin kişiye ulaştı. Ostıhdamın, emek piyasasına yeni katılanları

amaş sonucunda Gerçek Ö_siz sayısı 714 bin kişi (Resmi Ö_siz sayısı 600 bin)

azaldı. Böylece Gerçek Ö_siz sayısı 5 milyon 305 bine, Resmi Ö_siz sayısı 2

milyon 964 bine geriledi. Ö_sizlikteki azalma e ilimi, sanayi üretimi ve

Milli Gelirdeki büyümeye de paralellik gösteriyor. Bir başka ifadeyle sanayi

üretim artı_1 ve Milli Gelirin büyümesinin belli ölçüde istıhdam artı_1na neden

oldu u anlaşıyor. Ostıhdam artı_1 her yıl i_gücü piyasasına dahil olan 850

bin kişinin yanı sıra kriz döneminde i_siz kalan 1 milyon 250 bin kişinin

yaklaşık yarısının içerdiği durumda. Ö_sizli in azalma e ilimi önemli olmakla

birlikte, i_sizler ordusunun devasa

boyutu kar_1s1nda son derece yetersiz.

Krizlerden çıkıırken istıhdam

artıyor&

Ostıhdam artı_1nı krizden çıkılmakta oldu unun bir

göstergesi olarak alınması yanlı olmaz. Kapitalist kriz çevriminde sermaye

birikiminin yeniden genilemeye başlaması evresinde istıhdamda kriz dönemi

istıhdam düzeyine göre belirgin bir artı_1 görülür. Sermaye birikiminin

genilemesi hıza göre istıhdam kriz öncesi seviyeyi de a_abilir. Krizin içi

sinin aleyhine çözümlü olması (krizden çıkılın sermaye birikimi önündeki

sorunları u veya bu şekilde çözerek salınması) i_gücü verimliliğinin, i_

yoğunluğunun ve büyük ölçüde nakdi ücretlerin düşmesine neden oldu u için ek

istıhdam zorunlu hale gelir. Nakdi ücretlerin düşmesi sabit sermaye

yatırımların bir kısmının ertelenmesine de zemin hazırladı u için ek

istıhdamın artırılması te_vik eder.

2011 yılı birinci çeyre inde istıhdamdaki belirgin ölçüde

yüksek artı_1n, yukarıdaki çerçeveye uygun bir gelişme oldu u ve 2011 kinci

çeyre inde de muhtemelen devam edeceği anlaşıyor.

Fakat 2011 üçüncü

çeyrekte itibaren yeni ve büyük kapasite yatırımları yapılmadı u

sürece, konjonktürün de etkisiyle istıhdam artı_1nı eski hızını yitireceğini,

önemli ölçüde yavaşlayacağını öngörüyoruz.

Ostıhdam 2011 ikinci çeyrek döneminde artsa bile (ama da

görüldüğü gibi istıhdamın bu dönemde artacağı anlaşıyor) 5 milyonu ama

i_sizler ordusunu ama 1 çekmesi mümkün de il. Üstelik her ay i_gücü piyasasına

ilk kez ortalama 72 bin kişinin dahil olduğu da dikkate alınacak, istıhdam

e risinin i_sizli i azaltma kapasitesinin yeterli olmadı 1 anla_1labilir.

Zorunlu Not:

TÜOK i_sizlik ve istihdam verileri Hane Halkları ve Ö_gücü anketlerine dayanıyor. Metodolojik sorunlara rağmen, anketin i_gücünün nitelik ve nicelik durumunu ana hatlarıyla göstermeye uygun oldu u söylenebilir. Fakat bu ankete dayalı olarak yayınlanan sonuçlar pek çok bakımdan (iç tutarlılık, TÜOK'in diğer sosyal istatistikleri ile uyumsuzluk, sanayi üretimi ve şirket istatistikleriyle çelişkiler bulunması) güven sorunu doğuruyor.

İşsizlik iki temel sorundan sözedelim. Birincisi istatistiklerde tarım üretiminde yani kırdaki, i_gücü arzındaki ve istihdamın artması buna karşılık işsizliğin azalması. Kırdaki nüfusun azalırken, ekilen arazilerde belirgin bir artış söz konusu değilken ve yine benzer şekilde tarım girdilerinde dikkate değer bir artış söz konusu değilken kırdaki i_gücü arzındaki artması istatistiksel bir tutarsızlık örneğidir. Üstelik rakamlar tolere edilebilir sınırların ötesinde görünüyor. (2011 ilk çeyreğinde kırdaki i_gücü arzındaki 590 bin, kırdaki istihdamın 737 bin artması ve işsizliğin 48 bin azalması ciddi bir çelişki ve giderilmesi istatistik oyunlarıyla pek mümkün görünmüyor)

Kırdaki bu veriler

2011 Şubatında Toplam i_gücü arzındaki artışın yüzde 63'ünü, toplam istihdam artışının yüzde 48'ini oluşturuyor. TÜOK'in, işsizlik verilerinin güvenilirliğini sağlamak için kırdaki 2011'in ilk çeyreğinde (geçen yıla göre) i_gücü arzında ve istihdam artışındaki gerçek nedenleri açıklamaları gerekir. Kırdaki gözlenen i_gücü ve istihdamdaki ani değişimler dikkate alınmadan, genel bir i_gücü piyasası analizi yapmanın sakıncalı olacağı çok açık. Fakat i_gücü piyasasının uzun dönemli ve kapsamlı olarak ortaya koyan bazı bir veri çerçevesine sahip değiliz.

Sendika bürokrasisi, birikmiş işsizlik aidatlarının bilimsel bir i_gücü veri çerçevesi oluşturulmaktan sürekli kaçınıyor. Üniversiteler de konuya uzak duruyor. Dolayısıyla, TÜOK veri çerçevesini analiz aracı olarak kullanmak zorunda kalıyoruz. Bu nedenle, istihdam analizini dikkate alınabilir yöntemler olarak ele almakta yarar var.

Tablolar ve grafikler-1

2011 ilk çeyrek işgücü piyasasının genel görünümü

1-Mutlak veriler

(Bin kişi)

Toplam

Kent

Kırdaki

Çalışma
yaşındaki nüfus

53.152

36.738

16.414

Resmi
0_gücü

25.766

17.198

8.567

Gerçek(*) 0_gücü

28.107

18.589

9.517

Ostihdam

22.802

14.905

7.8970

Resmi
i_siz

2.964

2.294

670

0_ bulma ümidini yitirmi_ler

2.241

1.3910

950

Gerçek
i_siz

5.305

3.685

1.620

(*) TÜ0K in resmi verilerine, i_siz oldu u halde i_ aramayan ve ya i_ bulmaktan ümidini kesmi_ ve geçici olarak alı_anlar1n eklenmesi ile türetilmi_tir.

2-Oranlar
(Yüzde)

Toplam

Kent

K1r

Resmi
işsizlik oran1

11,5

13,3

7,8

Gerçek
işsizlik oran1

18,9

19,8

17,0

Resmi
işgücüne Katılma oran1

48,5

46,8

52,2

Gerçek(*) işgücüne Katılma Oran1

52,9

50,6

58,0

Resmi
İstihdam oran1

88,5

86,7

92,2

Gerçek

İstihdam Oranı

81,1

80,2

83,0

(*) TÜİK'in resmi verilerine, işsiz olduğu halde iş aramayan ve ya iş bulmaktan ümidini kesmiş ve geçici olarak çalışmaları eklenmesi ile türetilmiştir.

3- 2011 ilk çeyrek ile 2010 ilk çeyrek arasındaki
değişim

Toplam

Kent

K1r

(Bin
kişi)

%

(Bin
kişi)

%

(Bin
kişi)

%

Çalışma
gücündeki nüfus

929

1,8

279

0,8

650

4,1

Resmi

0_gücü

935

3,8

345

2,0

5890

7,4

Gerçek
0_gücü

821

3,0

250

1,4

570

6,4

0stihdam

1.535

7,2

798

5,7

737

10,3

Resmi
i_siz

-600

-16,8

-452

-16,5

-148

-18,1

0_
bulma ümidini yitirmi_ler

-114

-14,4

-95

-6,4

-19

-2,0

Gerçek
i_siz

-714

-11,9

-547

-12,9

-167

-9,3

Grafik-Emek piyasası parametrelerinin genel seyri

Önümüzdeki
dönemin
i_aretleri

:

İstihdam

2011 ikinci çeyrekte de artmaya devam edecek

Konjoktürel olarak istihdam artmaya devam edecek. Ama bu

art1_, i_gücüne her yıl ilk kez dahil olan ortalama 850-900 bin kişi için

ölçüde a_abilir. 0_gücünün yıllık devri, mevsimlik etkiler, bazı alanlarda

yatırımın yonunla_ması, istihdam art1_1n1 belli bir düzeyin üzerinde artırsa

bile i_sizler ordusunun ciddi ölçüde azalması mümkün görünmüyor.

İstihdam art1_1 uzun vadede evrensel rekabet yasalarının

seyrine bağlı. Bu çerçevede iki nokta önemli. Birincisi, ekonomik

krizden çıkılması i_aretlerinin güçlü olmasına rağmen ekonomik istikrarın henüz

salamamış_ olması. Bu durum, konjoktür d1_1nda, mutlak bir istihdam

art1_1n1n önündeki en büyük engellerden biri. İstikrarlılık beklentisi,

ekonomide gerek yabancı sermayenin gerek Türk özel sektörünün yeni (komple yeni yatırımlar) yapması önünde, dolayısıyla istihdamın mutlak artışı önünde en büyük engel.

İkincisi iş sürecinin yeni konularla. Öyle, gerek

iş saatlerinin uzatılması gerekse iş yoğunluğunun artırılması suretiyle işletmeler rekabet güçlerini artırılabiliyorlar. 2008-2009 krizi sermayeye bu konuda yeni imkânlar sundu. Bu imkânlar henüz tümüyle uygulamaya koymuş de il. Bu iş süreci, istihdam artışını sağlayacak bir yapıya sahip. (İş güvencesizliğin, uzun çalışma saatleri, iş yoğunluğunun artırılması, taşeron sisteminin yaygınlaşması vb)

İstihdam ve işsizlik oranları genel eğilimler şöyle:

1-Sanayi üretimindeki artış, ihracat kapasitesinin genişlemesi, yatırımların hacmindeki nispi genişleme (Daha çok idame, yenileme yatırımların yapılması da) kurulan yeni sermaye şirketi sayısındaki artış, istihdamın artacağına işaret ediyor. Kredi sistemindeki genişlemenin devam etmesi de piyasadaki canlılığın devam edeceğini gösteriyor. Bütün bunlar 2011 ikinci çeyrek döneminde (Nisan, Mayıs, Haziran) istihdamın artmaya devam edeceğini ortaya koyuyor.

2-İstihdam artışı ve işsizlik oranı, 2011 birinci

çeyrek döneminden bile yüksek olabilir. Bu durumda işgücü piyasasına dahil olanların hemen hepsi büyük ihtimalle istihdam edilmeye başlayacak ama, bu istihdam genişlemesi birikmiş işsizlik ordusunun kriz öncesi seviyeye inmesine yetmeyecek. İşsizler ordusunun kriz öncesi ikinci çeyrek dönemine gerilemesi için istihdamın (Nisan-Mayıs-Haziran) döneminde en az 1 milyon 246 bin kişi artması gerekir. Fakat ekonomi bu artışa sahip olacak kapasiteye sahip de il. Bu nedenle, istihdam artışı sürerse, hatta 1. çeyrek dönemden daha geniş bir istihdam kapasitesi oluşsa bile, yılın ikinci çeyreğinde işsizler ordusu sayısındaki artış kriz öncesi döneme ulaşmayacak

3-Emek piyasasına dahil olanların ve işsizlik

olarak artışı sürecek. Kriz öncesi yılın ortasında 2007 yılının 1. çeyreğinde çalışmaya başlanan nüfusun yüzde 45'i işgücü piyasasına dahil olurken, 2011 ilk çeyreğinde emek piyasasına dahil olanların oranı yüzde 48,5'a yükseldi. Emek piyasasına dahil olanların (İşgücüne Katılım Oranı) artış ve işsizlik oranının bazında 3,5 puanlık artış, 3 milyon 475 bin kişiye karşılık geliyor. Bir başka ifadeyle 2011'in ilk çeyreğinde emek piyasasına dahil olanların 2007'nin ilk çeyrek seviyesinde olsaydı işgücüne bu süre içinde dahil olan sayısının 1 milyon 580 bin düzeyinde olacaktı. Ve böylece işsiz sayısının da yaklaşık 1 milyon 500 bin kişiye düşürülecekti.

4- Kadınlara emek piyasasındaki artışın devam edeceğini. Kriz dönemlerinde işsizlik oranının kadınlarda, çocuk, göçmen vb kesimlerinin istihdamı her zaman artmıştı. 2008-2009 krizi döneminde de bu kesimlerin emek piyasasına daha çok katıldığı, daha çok istihdam edildiği gözleniyor. Çocuk ve göçmen işsizlerin istihdam düzeylerine ilişkin güvenilir verilere sahip de iliz. Ama kayıtdışı istihdamın yüksek seviyesi bu eğilimi teyit ediyor. Kadının istihdamının durumuna ilişkin ise TÜİK verileri analiz yapmıyız imkân veriyor. Buna göre kadınlara emek piyasasındaki payı artacak.

Hatta 2011 yılının ortasında kadının işgücünün emek piyasasındaki artışının 1990'ların seviyesine çıkmasını beklemek bile sürpriz olmayacak. Kriz öncesi dönemde, 2007'de toplam işgücü içindeki kadınlara payı yüzde 25 iken 2011 ilk çeyreğinde yüzde 28,5'e yükseldi.

(Kadınlara

toplam işgücü içindeki payı 1990'ların başında yüzde 30 iken 1999-2001 krizinde yüzde 27,5'e geriledi. 2008-2009 krizinde kadınlara emek piyasasındaki payı yeniden yükseltilmiş ve geçti. Bazı burjuva liberal iktisatçılar ve burjuva sosyalist iktisatçılar ifade etti gibi, kadınlara emek piyasasındaki payının gerilemesi AKP iktidarının özel politikalarının sonucu de il. Tam tersine rekabet yasalarının krizlerde belirginleşen etkisinin sonucu)

5-Genç olarak tanımlanan (15-24 yaş grubu) nüfus kriz

öncesi döneme göre emek piyasasına daha fazla dâhil oluyor. Bu durumu bir eğilim olarak kabul etmek ve önümüzdeki dönemde de sürmesini beklemek mümkün. Ama bu kesimin emek piyasasına katılım hızı, toplam işgücünün katılım hızından daha yavaş. Bu nedenle genç nüfusun, toplam işgücü içindeki oranı (nispi pay) azalıyor. TÜİK verilerinden genç emekçi kesimin işgücü piyasasındaki payının azalmasını nedenlerine ilişkin bazı verileri bir de erlendirme yapmıyoruz.

3-Kadının işgücünde 2010 ilk çeyreinden 2011 ilk çeyreine nispeten işsizlik oranının

2011 ilk çeyrek ila 2010 ilk çeyrek aras1nda kad1n
i_gücündeki de i_im

Toplam

K1r

(Bin
ki_i)

(Bin
ki_i)

(Bin
ki_i)

Çal1_ma
a 1ndaki nüfus

1,8

1,1

3,3

416,0

195,0

221,0

Gerçek 0_gücü

4,0

2,5

6,5

517,0

279,0

237,0

Resmi
i_siz

-9,9

-9,6

-11,0

-83,0

-64,0

-19,0

Gerçek
i_siz

-7,7

-8,5

-5,5

(*) TÜİK in resmi verilerine, i_siz oldu u halde i_ aramayan ve ya i_ bulmaktan ümidini kesmi_ ve geçici olarak çalı_anlar1n eklenmesi ile türetilmi_tir.

Grafik-Kad1n i_gücünün toplam i_gücü içindeki pay1